

I. V ERBU PERNŠTEJNŮ

1

Nesmírný byl žal urozené paní Marie Manriquez de Lara, když v říjnu roku 1582 zemřel v Linci její manžel Vratislav z Pernštejna, nejvyšší kancléř Království českého a první Čech, jemuž se od španělského krále Filipa II. dostalo vysokého vyznamenání, Řádu zlatého rouna.

Pan Vratislav z Pernštejna byl štědrým podporovatelem věd a umění, kupoval nejnovější literární díla a vzácné obrazy, zakládal na svých panstvích vodovody a parky, jimž daleko široko nebylo rovno. Své statky neobyčejně zvelebil a vytvořil z nich výstavní šlechtická sídla. Jeho příjmy však nestačily pokrýt vysoká vydání, která si jeho životní záliby vyžádaly. Nejvyšší kancléř se zadlužil a musel své statky kus po kuse rozprodávat.

S Marií Manriquez de Lara zplodil dvacet dětí, z nichž ho přežili dva synové a sedm dcer. Nejstarší Jan, dědic rodového panství a jeho dluhů, vstoupil do vojenských služeb a Maxmilián zasvětil život duchovnímu stavu.

Císař Rudolf II., upřímně dojat neštěstím pernštejnské vdovy, vyslal jí a jejím nezletilým dcerám na pomoc přední české pány v čele s nejvyšším purkrabím panem Vilémem z Rožmberka.

* * *

„Posíliž vás Bůh, panno,“ promluvil Rožmberk k Polyxeně, druhé nejstarší dceři po Alžbětě, tehdy už provdané. „Utrpěla jste nenahraditelnou ztrátu, avšak nezapomínejte, že váš zesnulý otec měl věrného přítele Viléma z Rožmberka. A toto přátelství nyní přechází na jeho pozůstalé.“ Pohled jeho očí byl láskyplný, otcovský, stisk ruky hřejivý.

* * *

Na Polyxenu, již bylo při úmrtí otce šestnáct let, dopadla všechna tíha jednání s věřiteli. Její matka, bývalá dvorní dáma císařovny matky Marie, manželky Maxmiliána II., pokládala finanční záležitosti za špinavé handrkování, k němuž se šlechtična ze vznešeného španělského rodu nemůže propůjčit.

Nezkušená Polyxena prodávala všechny statky, které po otcově smrti ještě zbyly, hluboko pod cenou, takže výtěžek z prodeje zdaleka nestačil na zaplacení dluhů. Obrátila se s prosbou o pomoc na španělskou rodinu své matky, ale ta jí odpověděla vyhýbavě. Požádala tedy staršího bratra Jana, jenž sloužil ve Vídni, aby k urovnání dědických záležitostí při-

jel do Čech a za otcovy dluhy se zaručil. Odpověď, kterou od něho dostala, ji nepotěšila.

Sám se potácím v dlužích, napsal jí bez obalu, život ve Vídni je tuze nákladný a náročná služba u císařského dvora mi nedopřává času na cestování.

Ani bratr Maxmilián nepomohl. Poslal jí požehnání Svatého otce i své vlastní a napsal, že bohužel žádné peníze nemá.

Církevnímu hodnostáři se žije velmi těžce, jestliže za ním nestojí velmocensví rodu.

Zoufalá Polyxena se s prosbou o ručení za zbylé dluhy obrátila ještě na starší sestru Alžbětu, provdanou za hraběte Fürstenberga, avšak ani tam nepochodila.

Pomohu Vám tím, ctěná švagrová, napsal jí Fürstenberg, že zatím nebudu požadovat zaplacení slíbeného věna, na něž jsme s Vaší sestrou spoléhali. Doba je zlá, všichni žijeme v tíživých starostech.

Zklamaná a pokořená Polyxena si potají poplakala, ale nevzdávala se. Pokládala za svou svatou povinnost uchovat čistý štít slavného rodu Pernštejnů.

* * *

Prostředky na pohřeb pana Vratislava z Pernštejna se v královské pokladně našly a čeští pánové nechali jeho balzamované ostatky převézt z Lince do Prahy. Byly vystaveny v kostele svatého Benedikta ve stříbrné rakvi, potom byly přeneseny do chrámu svatého Víta, odkud byl vypraven okázalý pohřeb.

Věrný přítel rodiny Pernštejnů, pan vladař Vilém z Rožmberka velkoryse zaplatil nebožtíkovy dluhy v Linci a uspokojil nejdotěrnější věřitele, avšak na všechny pohledávky nestačil. Polyxeně nezbylo než přikročit k nejbolestivějšímu, prodat kolébku staroslavného rodu, hrad Pernštejn na Moravě. Nedo-

spělé sestřičky se hořce rozplakaly, když jim oznámila, že musí ožezet své oblíbené klisničky a čistokrevné psyky.

„A budeme smět na naši krásnou zahradu?“ otázala se mezi vzlyky Johanka.

„Ne, holčičko, zahrada nám už nebude patřit,“ smutně jí odpověděla zarmoucená matka. „Ani váš dětský lusthaus, ten maličký hrádek Pernštejn, co vám na zahradě postavili.“

Moravský hrad Pernštejn byl prodán italskému bankéři Herculovi da Nova a vdova se sirotky a několika věrnými služebníky, kteří je ani v nouzi neopustili, se natrvalo usadila v Pernštejnském paláci v Jiřské ulici na Pražském hradě, který sousedil s palácem Rožmberským.

Když se pan Vilém z Rožmberka vrátil z ciziny, ohlásil u sousedů svou návštěvu. Jeho pozornosti neušlo, že ze stěn zmizely vzácné obrazy a stříbrem tepané zbraně, z vitrín drahocenné sklo a zlaté a stříbrné nádoby. Nepřekvapilo ho ani chudobné pohoštění, žádný hodokvas stejně nečekal. Ale po jeho návštěvě docházela z jeho paláce k zchudlým sousedům pravidelně drůbež, máslo, smetana, z bohatých obor černá zvěř a z panských mlýnů mouka.

Zanedlouho přivedl pan vladař na návštěvu do Pernštejnského paláce svou choť Annu Marii Bádenskou. Kněžna, sama bezdětná, se s nelíčenou radostí věnovala Polyxeniným pěti nedospělým sestřičkám a brzy si získala jejich důvěru.

„Už nemáme naše koníčky,“ požalovala si jí zlatovlasá Johanka.

„Ani pejsky už nemáme,“ připojila se Bibiána.

„Byli moc roztomilí,“ dodala Elvíra. „Rády jsme si s nimi hrály.“

I Luisa s Františkou se nechaly slyšet.

„Zůstali na Moravě, chudáčkové. Hrozně se nám po nich stýská.“

„Polyxena je musela prodat. I s lusthausem.“

Paní kněžna se zájmem vyslechla stesky děvčátek a do týdne jim obstarala nové koníky i čistokrevné psíky, zatímco pan vladař poslal do Pernštejnského paláce mladého stavitele, aby děvčátkům na zahradě postavil malý hrádek Pernštejn.

* * *

Při všech úmorných starostech s rozprodáváním majetku a splácením dluhů po zesnulém otci studovala Polyxena u jezuitů historii, literaturu a cizí jazyky. Ovládala španělštinu, v té řeči byla matkou vychovávána, mluvila plynule německy a ani čeština, rodný jazyk nebožtíka otce, jí nebyla cizí. Kromě toho se učila italsky a lákaly ji i klasické jazyky latina a řečtina, pro něž jí učení otcové jezuité mohli poskytnout spolehlivý základ.

Toužila po vědění, svou krásu nepokládala za dostačující přednost. Byla vysoká a štíhlá, měla pravidelný obličej s čistou jemnou pletí a husté nazlátlé vlasy. Svým půvabným zjevem vzbuzovala mezi muži zaslouženou pozornost, avšak vážní nápadníci se nehrnuli. Přestala být bohatou nevěstou.

Snad kdybychom odjeli do Španěl, uvažovala v bezesných nocích nešťastná matka, tam by spíš našla vhodného ženicha, španělští muži nejsou tak vypočítaví jako ti v Čechách. I příbuzní by nám pomohli, jsou zámožní a vlivní, patří mezi nejurozenější společnost, postarali by se o nás, utěšovala se bláhovými nadějemi. Dcera jí neprozradila, že se k ní v nouzi bohatí španělští příbuzní bezohledně obrátili zády.

* * *

Blížila se doba, kdy Polyxena z Pernštejna jako dcera ze staroslavného šlechtického rodu měla vstoupit do vysoké společnosti. Jakmile dosáhla sedmnácti let, byla s matkou pozvána na dvorní bál. Choť nejvyššího purkrabího pana Viléma z Rožmberka, kněžna Anna Marie Bádenská, se pro ni postarala o slušivou plesovou róbu a představila svou svěřenku Jeho císařské Milosti. Polyxeně se otevřely dveře paláců nejvyšší šlechty. Život k ní začal obracet vlídnější tvář.

Krátce po plesu přišel z královské kanceláře list, jímž Jeho císařská Milost Rudolf II. propůjčuje rodu Pernštejnů z korunních statků bohaté litomyšlské panství jako zboží zápisné. Nouze byla zažehnána.

Polyxena dobře věděla, komu má co děkovat za příznivou změnu, a chystala se projevit svým dobrodincům vděčnost. Než se však s matkou ohlásily u sousedů, pohroužil se Rožmberský palác do hlubokého smutku. Okna zakryly černé závěsy, sloužící dostali na rukávy černé pásky. Zemřela choť nejvyššího purkrabího, kněžna Anna Marie Bádenská.

* * *

Čas neúprosně letí bez ohledu na lidské radosti a bolesti. Osiřelé panně Polyxeně z Pernštejna je právě dvacet let a dosud nemá ženicha. Dvorská kancelář bedlivě sleduje osudy české šlechty, narození, sňatky i úmrtí vede v patrnosti, takže císař je uspokojivě obeznámen se stavem nejvyšší společnosti.

Krátce po dvacátých narozeninách krásné a vzdělané Polyxeny ze slavného rodu Pernštejnů vypraví Rudolf II. jednoho z dvořanů do nedalekého Pernštejnského paláce s pozvánkou pro urozenou paní matku Marii Manriquez de Lara a její dceru, ctnou pannu Polyxenu z Pernštejna, k soukromému slyšení.